

99. Torstaina 5 päivänä joulukuuta 1991

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely:

1) Ehdotus laiksi oikeuspoliittisesta tutkimuslaitoksesta annetun lain muuttamisesta 3324

Hallituksen esitys n:o 168
Lakivaliokunnan mietintö n:o 7

2) Ehdotus laiksi Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnasta annetun lain 3 ja 4 §:n muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 181
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 6

3) Ehdotukset laeiksi kansaneläkelaitoksen henkilöstön eläkevastuun kattamista koskevista säännöksistä 3325

Hallituksen esitys n:o 170
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 14

4) Ehdotus laiksi opiskelijoiden asumistukien väliaikaisesta tarkistamisesta 3329

Hallituksen esitys n:o 192
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 8

Ensimmäinen käsittely:

5) Ehdotus laiksi tieteellisen tutkimuksen järjestelystä annetun lain muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 188
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 11

S.
6) Ehdotukset laeiksi työntekijäin eläkelain 15 b §:n ja eräiden työsuhteessa olevien taiteilijoiden ja toimittajien eläkelain muuttamisesta 3329

Hallituksen esitys n:o 190
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 15

7) Ehdotus laiksi sijoitusrahastolain 27 §:n kumoamisesta „

Hallituksen esitys n:o 196
Talousvaliokunnan mietintö n:o 16

Esitellään:

8) Ed. Rimmin ym. lakialoite n:o 105 laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta „

Pöydällepanoa varten esitellään:

9) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 8 valtioneuvoston oikeuskanslerin virkatoimistaan ja lain noudattamista koskevista havainnoistaan vuodelta 1990 antaman kertomuksen johdosta (K 6) 3332

10) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 7 hallituksen toimenpiteistään vuonna 1990 antaman kertomuksen johdosta siltä osin kuin se koskee suhteita ulkovaltoihin (K 4) „

11) Talousvaliokunnan mietintö n:o 17 hallituksen esityksestä laiksi kuluttajaneuvoston järjestämisestä kunnassa (HE 139) „

Puhetta johtaa puhemies Suominen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Alaranta, Alho, Biaudet, Jaakonsaari, Laitinen, Lax, Lipponen, Pekkarinen, Rauramo, Vähäkangas ja Väyrynen.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Alho ja Rauramo.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä virkatehtävien vuoksi ed. Väyrynen sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Laitinen, Lax ja Vähäkangas.

Kirjalliset kysymykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 303, 304, 306, 308, 309, 314 ja 322. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi oikeuspoliittisesta tutkimuslaitoksesta annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 168
Lakivaliokunnan mietintö n:o 7

Puhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 7. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. **Aittoniemi:** Herra puhemies! Vaikka en ole lakivaliokunnassa enemmälti ottanut kantaa Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen johtokunnan kokoonpanoon, haluan kuitenkin todeta tässä hallituksen esityksessä sen positiivisen puolen, että Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen mahdollisuus toiminnassaan tukeutua myös muiden alan järjestöjen ja laitosten kanssa yhteistyöhön on sikäli positiivinen, että Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos on tänä päivänä niin

sisäänlämpiävä, että se on suoranainen haitta suomalaiselle lainsäädännölle. Sen näkemykset ovat kuin sellaiselta ihmiseltä, joka on vuosikautia samassa huoneessa pääsemättä sieltä ulos lainkaan. Ne ovat teoreettisia ja niillä ei ole minkäänlaista kosketusta elävään elämään.

Eräskin esimerkki on sellainen, että Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen mukaan rikollisuus Suomessa ei ole lainkaan viime vuosina lisääntynyt, vaikka on selvästi todettavissa, että näin on tapahtunut. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos sisäänlämpiävyydessään keksii kaikenlaisia tilastoja, jotka ovat teoreettisia eivätkä käytännön kanssa missään tekemisissä.

Joko tällainen tutkimuslaitos on lopetettava järkevän lainsäädännön esteenä taikka sitten sen on lähdeittävä ulos sisäänlämpiävyydestään, jotta siitä on jotakin yhteiskunnallista hyötyä.

Ed. **Halonen:** Arvoisa puhemies! Koska olen ottanut osaa tämän mietinnön tekemiseen valiokunnassa, haluan kuitenkin vakuuttaa, että sen asiantuntijakierroksen aikana, jonka valiokunta kävi, hallituksen esitystä yksimielisesti jonkin verran korjattiin. Siitä poistettiin tasapuolisesti-sana puhuttaessa erilaisten yhteiskunnallisten näkemysten edustavuudesta.

Siinä mielessä olen samaa mieltä kuin ed. Aittoniemi, että kosketus ulkomaailmaan on erittäin tärkeä. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen puolelta painotettiin nimenomaan sitä, että tutkijoiden itsensä pitää olla myös tässä suhteessa aktiivisia. Sen sijaan haluan kiistää sen, ettei Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos sekä kuultujen asiantuntijoiden että käsittääkseni myös valiokunnan enemmistön mielestä nauttisi täyttä luottamusta varsin hyvänä tutkimuslaitoksena.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 2—4 §, voimaantulosäännös, johdolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Ehdotus laiksi Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnasta annetun lain 3 ja 4 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 181
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 6

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 6. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Andersson : Arvoisa puhemies, herr talman! Tämä hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnasta annetun lain 3 ja 4 §:n muuttamisesta koskee neuvoston Suomen valtuuskunnan muuttamista ja kanslian toimivuuden parantamista. Tämä on aivan hyvä esitys, mutta tässä yhteydessä mielestäni kannattaisi vähän keskustella Pohjoismaiden neuvoston organisaatiosta ja sen poliittisen painon lisäämisestä.

Tästä käytiin aika pitkät neuvottelut ja keskustelut Maarianhaminassa pari viikkoa sitten Pohjoismaiden neuvoston kokouksessa. Siellä aika yksimielisesti todettiin, että Pohjoismaiden neuvosto ja koko pohjoismainen yhteistyö on tällä hetkellä kriisissä. Se on suurten muutosten edessä, mikä on tietenkin yhteydessä integraatioon, EY:hyn, ja pohjoismainen yhteistyö tarvitsee nyt sekä organisatorisia muutoksia että uutta pohdintaa koko Pohjoismaiden yhteistyön poliittisesta sisällöstä.

Käsitykseni mukaan on suuri virhe, jos me tässä tilanteessa unohdamme tai jätämme liian vähälle huomiolle Pohjoismaiden yhteistyön tässä suuressa mullistuksessa, mitä Euroopassa tapahtuu. Vaikka tietenkin Eta ja EY ovat nyt ne suuret asiat, kuitenkin Pohjoismaissa on hyvin pitkät perinteet. Meillä on yhteinen yhteiskunta-ajattelu, samanlaiset perusarvot yhteiskunnassa, ja näistä ei kannata missään tapauksessa luopua myöskään yhdentymisen aikana.

Pohjoismaiden neuvosto on mielestäni hyvin toimiva organisaatio ollut, joskin melko byrokraattinen mutta kuitenkin toimiva järjestö. Mutta tällä hetkellä on auttamattomasti niin, että organisaatio kaipaa rationalisointia, uudistamista, tehostamista ja myöskin aivan uudenlaista poliittista painoa.

Pohjoismaiden neuvostossa ehkä eräs suuri ongelma on se, että siellä käsitellään liikaa erilaisia asioita, aivan pienistä asioista hyvinkin laajoihin ja kattaviin. Tästä johtuen Pohjoismaiden neuvosto on viime vuosina tehnyt hyvin paljon päätöksiä, suuria kattavia päätöksiä, joista kuitenkin hyvin pieni, mitätön osa on toteutunut kansallisella tasolla.

Oma näkemykseni on, että koko organisaatio kaipaa sen tyyppistä uudistusta, että sieltä karsitaan pois sellaiset asiat, jotka hoituvat yhtä hyvin tai paremmin kansallisten järjestöjen, ammattijärjestöjen, intressijärjestöjen kautta. Pohjoismaiden neuvoston tulisi keskittyä nimenomaan suuriin projekteihin, joita myöskin sitten pitäisi viedä läpi. Niille pitäisi antaa tarpeeksi resursseja ja myös poliittista päätöksentekovaltaa, niin että ne todella toteutuisivat.

Ehkä tärkeimpiä asioita tällä hetkellä Pohjoismaiden neuvostossa ovat erilaiset alueelliset projektit. Täällä on hyvin paljon viime vuosina puhuttu Itämeren yhteisistä asioista ja ongelmista. Tämä olisi hyvin tärkeä toteuttaa Pohjoismaiden neuvoston puitteissa. Sama koskee erilaisia yhteistyöprojekteja Baltian maiden ja eritoten Viron kanssa.

Myöskin Kalotti-projektit, yhteistyö Pohjoiskalotilla, on työsarja, jossa Pohjoismaiden neuvosto on luonnollisella tavalla aloitteen alullepanija ja toteuttaja. Henkilökohtaisesti en usko, että tällaisia projekteja toteutetaan mistään Keski-Euroopasta käsin. Nämä asiat kuuluvat ilman muuta Pohjoismaiden neuvoston reviiiriin.

Kaiken kaikkiaan kyseessä oleva laki on sinänsä pieni muutos, mutta se on osamuutos, joka tähtää siihen, että Pohjoismaiden neuvostosta tehtäisiin joustavampi ja tehokkaammin toimiva järjestö. Korostaisin vielä, että Pohjoismaiden neuvostolle pitäisi turvata paljon painavampi poliittinen arvo kuin sillä on tällä hetkellä.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 3 ja 4 §, voimaantulosäännös, johdolaase ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Ehdotukset laeiksi kansaneläkelaitoksen henkilöstön eläkevastuun kattamista koskevista säännöksistä

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 170

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 14

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 14. Ensin

sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Stenius - Kaukonen: Herra puhemies! Käsittelyssä on Kansaneläkelaitoksen henkilöstön eläkkeitä koskeva lakiesitys. Tällä hetkellä henkilöstön eläkkeet eivät ole lakisääteisiä. Ne ovat valtion eläkkeiden tasoa, mutta niistä ei ole lailla säädetty. Nyt hallitus esittää, että samalla kun tehdään eläkevastuun kattamista koskevat säännökset lakitasolla, niin myöskin itse henkilöstön oikeus eläkkeisiin tulee lakisääteisesti säädetyksi.

Hallitus siis esittää, että Kansaneläkelaitoksen henkilöstön eläkkeet noudattavat valtion eläkelain mukaisia säännöksiä. Tämä on kannattava esitys. Tottahan on se, että valtion eläkelaisissa on parempi taso kuin yksityisellä sektorilla, mutta tuttu on sanonta, että "valtion leipä on pitkä mutta kapea". Eläke-eduissa sitä palkan kapeutta on voitu osittain korvata.

Erikoista hallituksen esityksen käsittelyssä sosiaali- ja terveysvaliokunnassa oli se, että vaikka hallituksen esitys oli yksimielinen ja sitä olivat myöskin Kansaneläkelaitoksen edustajat olleet valmistelemissa, niin Kansaneläkelaitoksen hallituksen nimissä valiokunnalle tuotiin esitys siitä, että vain oikeudesta eläkkeeseen säädettäisiin laissa, mutta eläketaso jätettäisiin alemman asteisilla säädöksillä säädettäväksi. Tämä yllättävä esitys hämmästytti koko valiokuntaa. Kun kirjelmään, mikä valiokunnalle toimitettiin, oli kirjattu, että Kelan henkilöstön eläketaso tulisi alentaa TELin — työntekijäin eläkelain — mukaiselle tasolle, siis 66 prosentista 60 prosenttiin, niin tällainen esitys todella oli ällistyttävää kuul-la Kansaneläkelaitoksen hallituksen ehdotuksena. Kun asiaa valiokunnassa käsiteltiin ja pyydettiin pääjohtaja Pajula paikalle selvittämään, mistä on kysymys, niin edelleen Kelan esityksenä pysyi se, että eläkkeen tasoa ei säädettäisi lailla. Se esitys peruttiin, jos näin voi sanoa, että eläkkeiden tasoa alennettaisiin.

Muutama vuosi sitten säädettiin työttömyys-turvalaki ja silloin hallitus esitti, että työttömyys-päivärahojen indeksikorotuksia ei säädettäisi lailla, vaan ne jäisivät asetuksella määrättäviksi. Silloin perustuslakivaliokunta otti kannan, että näin keskeisten sosiaalietuuksien indeksikorotuksetkin täytyy säätää laintasoisina eikä niitä voi jättää asetuksella säädettäväksi. Saman kan-

nanhan täytyy koskea silloin myös eläkkeitä. On todella outoa, että Kelan johdossa, laitoksessa jonka tehtävänä on huolehtia peruseläketurvasta, lähdetään tekemään tällaisia ehdotuksia, missä laintasoisilla säännöksillä ei määrättäisi eläkkeiden tasoa.

Onneksi valiokunta ei kallistanut korvaansa esityksille ja on hyväksynyt hallituksen esityksen yksimielisesti. Nythän myös ryhdytään rahastomaan henkilöstön eläkkeiden maksua varten varoja. Tästä voi todeta, että se on perusteltua. Rahastointiaste tietysti jää jonkun verran alhaiseksi, mutta tässä vaiheessa vasemmistoliiton eduskuntaryhmä on ollut myös valmis yksimieliseen lakiehdotuksen hyväksymiseen.

Asiaa on syytä tarkastella vielä hieman laajemmin siinä yhteydessä, kun nyt saadaan hallitukselta joka päivä uusia esityksiä. Hallitushan pyrkii kaikin tavoin leikkaamaan sosiaaliturvaa. Sitäkin taustaa vasten on aivan välttämätöntä, että sosiaaliturvan taso ja myös kaikki indeksikorotukset on lakisääteisesti sidottu. Niillä pitää olla myös sellainen perustuslain turva, että niitä ei voida millään yksinkertaisella enemmistöllä eduskunnassa lähteä leikkaamaan, niin kuin hallitus yritti. Tosin sitä indeksiverolakia, joka eduskunnalle annettiin ja jolla oli tarkoitus leikata eläkeläisiltä indeksikorotukset, toisilta jopa korkojen kanssa, ei ole täällä käsitelty.

Mutta tänä päivänä hallitus on antanut eduskunnalle esityksen ns. raippaverosta, joka liittyy siihen, että tuporatkaisussa sovitut leikkaukset eivät tyydyttäneet hallitusta. Hallitusta ei varsinkaan tyydyttänyt se, että työntekijäin ns. TEL-maksua ei esitetty säädettäväksi vielä ensi vuodelle, vaan se siirtyi nimenomaan SAK:n vaatimuksesta vuodelle 1993.

Nyt hallitus esittää sairausvakuutusmaksun korotusta. Kun se tällä hetkellä on 1,7 penniä, niin hallitus ehdottaa ...

Puhemies: Ed. Stenius-Kaukonen, käsittelemme nyt hallituksen esitystä laiksi kansaneläkelaitoksen henkilöstön eläkevastuun kattamisesta.

Puhuja: Herra puhemies! Tiedän sen erittäin hyvin, mutta nyt puhumme Kansaneläkelaitoksen rahoituksesta ja niistäkin rahoista, joilla myös henkilöstön eläkkeet maksetaan. Niitä varten ei ole ollut mitään erillistä rahastoa tähän mennessä eikä jatkossakaan tule olemaan, vaan varat kerätään juuri niistä rahoista, mitä sairausvakuutusrahastoon ja kansaneläkerahas-

toon kerätään vakuutusmaksuilla, joten tämä liittyy suoraan, herra puhemies, käsiteltävänä olevaan asiaan.

Hallitus ehdottaa siis nyt, että vakuutetun sairausvakuutusmaksu, joka on nyt 1,7 penniä, nostettaisiin 2,2 penniin. Kun veroäyriä on yli 80 000, niin ylittävältä osalta — jo kesällä tehtiin korotus 2,7 penniin — se olisi 3,7 penniä. Se on erittäin suuri korotus. Tähän liittyy myös kansaneläkevakuutusmaksun korotus, jota esitetään, kun se nyt on 1,55 penniä, nostettavaksi 3,05 penniin veroäyriä. Maksu kerättäisiin myös eläkkeensaajilta saman suuruisena, vaikka aikaisemmin hallituksella oli 1,3 pennin esitys eläkeläisten kansaneläkemaksusta.

Esitykset ovat erittäin kohtuuttomia niin Kansaneläkelaitoksen henkilöstön kuin kaikkien muidenkin palkansaajien ja eläkkeensaajien kannalta. Perusongelma on koko valtion ensi vuoden budjetissa ollut se, että vakuutusmaksutuotot eivät riitä kattamaan Kansaneläkelaitoksen menoja. Ne eivät riitä kattamaan maksussa olevia kansaneläkkeitä eivätkä sairausvakuutuksen etuuksia. Sen vuoksi hallitus on ensinnäkin esittänyt useita leikkauslakeja, joilla etuuksia heikennetään, ja sen lisäksi maksunkorotuksia vakuutetuille jo aikaisemmin ja nyt puheena olevat viimeiset esitykset.

Mistä johtuu, että on 7,5 miljardin markan vaje Kansaneläkelaitoksen rahastoihin syntynyt? Se johtuu ennen kaikkea siitä, että työnantajien vakuutusmaksuja on alennettu vuosi toisensa jälkeen, ikään kuin Suomessa ainoa asia, jolla yritysten kilpailu- ja toimintakyky ym. voidaan vaikuttaa, olisi kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksut. Tämä on johtanut nykytilanteeseen. Meillä sentään onneksi on laissa sanottu, että jos eivät rahastot riitä, niin valtion budjetista maksetaan takuusuorituksia. Takuusuorituksen tarve ensi vuodelle olisi 7,5 miljardia markkaa. Nyt hallitus siis leikkaamalla etuuksia ja asettamalla uusia maksuja esittää tätä takuusummaa pienennettäväksi.

Me olemme koko ajan vaatineet, että näitä vakuutusmaksuja on kerättävä enemmän, mutta emme suinkaan ole vaatineet niitä vakuutettujen maksettavaksi, vaan että niitä kerätään työnantajilta. Tähän ei ole hallitus ollut valmis.

Kansaneläkelaitoksen rahoituksen pohjan pudottaminen uhkaa koko sosiaaliturvaa ja koko sitä hyvinvointivaltiota, joka on rakennettu, niin että kansalaisille, kun heitä kohtaa sairaus, työttömyys tai sellainen jokaista määräjälkeen kohtaava tapahtuma kuin ikäänty-

minen, näissä tilanteissa voitaisiin toimeentulo turvata.

Minä vain kysyn, minkä takia keskusta, joka yleensä on kantanut perusturvasta huolta, on ollut valmis asettamaan Kansaneläkelaitoksen rahoituksen sellaiseen vaaratilanteeseen, missä se on ollut. Minkä takia te olette valmiit nyt asettamaan uusia veroja ja maksuja, jotka tulevat koskemaan myös eläkeläisiä, joiden eläketulo ylittää 2 576 markkaa kuukaudessa eläkeläispuolisilla ja yksinäisillä ensi vuonna pienen indeksikorotuksen jälkeen 3 006 markkaa kuukaudessa?

Tämä on erittäin kohtuutonta. On löydettävissä paremmat keinot hoitaa Suomen taloutta, mutta tämä hallitus on epäonnistunut. Vaikka käsitteillä oleva esitys on hyväksyttävissä, tällä menolla, jolla talouspolitiikkaa hoidetaan, voi käydä niin, että myös Kelan henkilöstön etuuksiin ja eläkkeisiin yritetään jatkossa puuttua. Sen vuoksi, kuten jo aikaisemmin totesin, on erittäin tärkeää, että edut on nyt lakisääteisesti turvattu. Toivomme, että keskustan eduskuntaryhmä — kokoomuksen suuntaan ei kannata kääntyäkään — huolehtii siitä, että hyvinvointivaltion perusteita ei kokonaan murenneta.

Ed. H u u h t a n e n : Herra puhemies! Ensinäkin on todettava ed. Stenius-Kaukosen tavoin, että hallituksen esitys on todella hyvä ja täyttää niitä toiveita, joita esimerkiksi Kansaneläkelaitoksen valtuutetut ovat useaan kertaan ja useamman vuoden ajan esittäneet. Ihmetystä herätti vain se, että ed. Stenius-Kaukonen käsiteli asiaa mielestäni eriskummallisella tavalla koskien Kansaneläkelaitoksen hallituksen kantaa.

Olin kuultavana samaan aikaan pääjohtaja Pajulan kanssa valiokunnassa, ja siellä omin korvin kuulin hänen kannattavan tätä esitystä. Hän vain totesi, että myös asetuksella Kansaneläkelaitoksen henkilökunnan tosiasialliset eläke-etuudet olisivat olleet saman suuruiset. Tässä suhteessa on minusta väärin esittää täällä sellainen kanta, että Kansaneläkelaitoksen johto olisi jollain tavoin tätä hallituksen hyvää esitystä vastaan.

Ed. K e m p p a i n e n : Herra puhemies! Minusta ed. Stenius-Kaukonen teki turhan suuren numeron Kelan työntekijöiden eläkkeiden rahastokäsittelystä, vaikka kyllä kai tietynlainen tyyli- ja eläke-tyylinä oli käsittelyssä. Minusta missään vaiheessa ei ole ollut enempää poliittista kuin muu-

takaan tahtoa, että kelalaisten eläketurvaa olisi ainakaan yksin haluttu heikentää.

Ed. Stenius-Kaukonen arvosteli kovasti myös sairausvakuutus- ja kelamaksun nostoa, joka on nyt tulossa TEL-maksun tilalle. Kansaneläkelaitoksen valtuutetut ja muut Kelan toiminnasta huolta kantaneet ovat vuosia arvostelleet sitä, että Kelalle ei tule rahoitusta. Me rahoitamme tällä maksulla Kelan toiminnat tällä erää lähes täysin. Minusta ed. Stenius-Kaukonen pitäisi tätä kiittää.

Tietysti voidaan arvostella sitä, että tässä tulee maksuja kaikille tulonsaajille, mutta kyllä tupopöydässä piti tietää koko ajan, että ellei tätä TEL-maksua tule, niin tämä on pakollinen vaihtoehto. Minusta on vastuun kiertämistä, jos nyt tätä yksinomaan täällä arvostellaan.

Ed. P. L e p p ä n e n : Arvoisa puhemies! Olin varajäsenenä sosiaali- ja terveysvaliokunnan kokouksessa, kun asiaa käsiteltiin, ja sinne johtaja Arola toi Kelan tätä lakia koskevan muutosesityksen. Tuntuu vain ihmeelliseltä, että jos ne henkilöt, jotka tietävät tämän asian taustan, eivät tunnusta tänä päivänä, että se on Kelan hallituksen kanta. Sanottiin vielä, että se oli yksimielinen kanta. Nyt sitten joltain taholta yritetään tätä pyörittää, että heikennysestitystä ei tuotukaan sinne. Sehän on paperilla vielä tänäkin päivänä olemassa.

Toisaalta mitä tähän Kelan rahoitukseen yleensä tulee, niin toiminnassahan tulee olemaan ongelmia jatkossa. Nähtävästi on myös tarkoin harkittu, että jos tämä linja jatkuu, että perusturvaa heikennetään Suomenmaassa, niin silloin täytyy Kelan toimintaa ajaa alas. Se on luonnollinen seuraus.

Nämä temput, mitä hallitus aikoo tehdä monien muiden asioiden ympärillä — ei yksinomaan tämän, joka on tietysti hyvä ja kannatettava esitys, mutta tulee liian myöhään — johtavat siihen, että meidän sosiaaliturvaamme heikennetään, ja se kohdistuu pienituloisiin entistä enemmän. Mutta tämä esitys on kannatettava ja kannatan sitä. Herää vain kysymys, miksi näin myöhään lähdettiin liikkeelle. En tiedä, kuka sitä Kelan piirissä jarrutti vai jarrutettiin kukaan ministeriön taholta.

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Huuhtanen ei ole sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsen, joten hän ei tiedä, mitä valio-

kunnassa tapahtui, ennen kuin pääjohtaja Pajula ja ennen kaikkea Kelan valtuutettujen puheenjohtaja Jorma Huuhtanen kutsuttiin valiokunnan kuultavaksi. Erityisen ongelmallista on juuri se, että ed. Huuhtanen ei tiennyt tästä asiasta mitään, vaikka hän on Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen puheenjohtaja. Hänen toki olisi tullut tietää ja hänelle olisi tullut kertoa, varsinkin kun meillä oli valtuutettujen kokous päivää ennen kuin Kelan hallitus käsitteli asiaa. Siinä mielessä ed. Huuhtanen on syytä jatkossa myös kantaa huolta siitä, että valtuutetuilla on todella se asema Kelan toiminnan valvojina, minkä perustuslaki heille määrää.

Mitä tulee hallituksen esityksen yksimielisyyteen, kun sitä on jälkikäteen selvitetty, Kelan hallituksen johtajat suinkaan eivät ole tienneet, että siellä on sellaista päätöstä tehty kuin meille tuotiin. Olisi erittäin mielenkiintoista tietää, missä vaiheessa syntyi nimenomaan kannanotto eläketason alentamisesta.

Ed. Kemppaiselle totean vielä, että hän ei kuunnellut tarkkaan, mitä sanoin. Sen takia pyydän, että ed. Kemppainen lukee puheenvuoroni jälkikäteen, mitä sanoin Kansaneläkelaitoksen rahoituksesta ja sen turvaamisen tärkeydestä ja siitä, mitä vasemmistoliiton eduskuntaryhmä on pitkään vaatinut eli nimenomaan sitä, että Kansaneläkelaitoksen rahoitus tulee turvata. Se, mitä äskeisessä puheenvuorossani sanoin, koski tapaa, millä hallitus nyt yrittää ongelmaa ratkoa. Sitä me emme kannata.

Ed. H u u h t a n e n : Herra puhemies! Ed. P. Leppäsen puheenvuoroon seuraavaa:

Ensinnäkin on todettava, että on tarvittu hallituksen esitys eduskunnalle laiksi, että kauan kaivattu uudistus Kansaneläkelaitoksen henkilöstön eläkevastuun osalta toteutuisi. Tämä hallitus on ensimmäisinä töinään hoitanut asian, jota menneinä vuosina ei ollut hoidettu. Siinä mielessä voimme hallituspuolueitten edustajina tuntea tyydytystä, että olemme asian käsittelyssä jo näin pitkällä. Erityisesti on todettava, että samaisessa kuulemistilaisuudessa Kansaneläkelaitoksen hallituksen puheenjohtaja, pääjohtaja Pajula totesi, että hallituksen esitys olisi kiireellisesti toteutettava, jotta jo tämän vuoden tilinpäätöksessä voitaisiin suorittaa tarpeelliset järjestelyt, että eläkevastuuraahasto saisi rahaa.

Ed. Alho merkitään läsnä olevaksi.

Ed. K e m p p a i n e n : Herra puhemies! Lyhyesti on vielä syytä toistaa, että vaikka Kelan esitys olisi mennyt läpi, eihän se olisi laskenut Kelan työntekijöiden eläketurvaa, joten sinänsä asiaa oli isoteltu.

Ed. Stenius-Kaukosen puheenvuorossa oli se arvostelu, että sosiaaliturvamaksuja on käytetty suhdannepolitiikan välineenä. On tietysti hyvin valitettavaa, että tällaiseen joudutaan menemään, mutta kuka on siihen syyllinen? Kyllä kai se on syyllinen, että työmarkkinajärjestöissä ei ole minkäänlaista mahdollisuutta joustaa palkoissa huonoissakaan suhdannetilanteissa alaspäin. Ainoa mahdollisuus elvyttää valtiovallan toimesta on panna toimeen sosiaaliturvamuksissa säästöjä tilapäisesti. Siitähän Kelan rahoituksen huono tilanne johtuu. Nyt olisi vain syytä kerätä paljon voimia, että pääsisimme näistä kaikista ongelmista ohi. Silloin tulisi sosiaaliturvan rahoituskin pysyväksi. On tietysti toivomus, että näitä ei suhdannepolitiikan välineinä käytetä, mutta se näyttää jäävän ainoaksi keinoksi.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

ensimmäisen lakiehdotuksen 58 a § sekä 59, 59 a ja 60 §, 6 luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

toisen lakiehdotuksen 60 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Ehdotus laiksi opiskelijoiden asumistukien väliaikaisesta tarkistamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 192

Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 8

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö n:o 8. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1 ja 2 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Ehdotus laiksi tieteellisen tutkimuksen järjestelystä annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 188

Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 11

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 11.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Ehdotukset laeiksi työntekijäin eläkelain 15 b §:n ja eräiden työsuhteessa olevien taiteilijoiden ja toimittajien eläkelain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 190

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 15

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 15.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotus laiksi sijoitusrahastolain 27 §:n kumoamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 196

Talousvaliokunnan mietintö n:o 16

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 16.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Ed. Rimmin ym. lakialoite n:o 105 laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Rimmi: Arvoisa puhemies! Työttömyysturvalaista on aika ajanut ohi, ja se vaatii kiireellisesti parannuksia, erityisesti peruspäiväraha, joka tänä päivänä on 116 markkaa. Tällaisen peruspäivärahan varassa elävä työtön ihminen pääsee vain noin 2 000 markan puhtaaseen kuukausituloon, ja jokainen saattaa arvata, kuinka vaikeata ja kerrassaan mahdotonta on tulla tällaisella rahamäärällä toimeen. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä tehdessään lakialoitteen asiasta on tähän vakavaan tilanteeseen kiinnittänyt huomiota. Niin ikään lakiehdotus pitää sisällään myöskin esityksen pieniin lapsikorotuksiin.

Lakiesityksessämme puutumme myöskin epäkohtaan, joka on siinä, että edelleen vaaditaan päivärahoja maksettaessa työvoimaviranomaisilta sitova lausunto. Tämä sitova lausunto on osoittautunut erittäin vaikeaksi esimerkiksi työttömyyskassoille, koska se hidastaa äärettömän paljon päivärahojen maksatusta ja sitä kautta vaikeuttaa ihmisten toimeentuloa, jotka sitten puolestaan joutuvat hakemaan väliaikaista toimeentuloa kunnallisesta toimeentulotuesta ja lisäävät paineita sinne päähän puolestaan.

Laissa on vielä tarveharkinta-asia, joka on sikäli kummallinen, että siinä ihmiset ovat eriarvoisessa asemassa. Vasemmistoliiton edustajien mielestä pitää ihmisellä olla oikeus myös omaan peruspäivärahaan silloin, kun hänellä on ollut myös oikeus työhön.

Arvoisa puhemies! Ihan muutamia asioita edellä totesin lähetteeksi asian valiokuntakäsittelyä varten.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Sulaudun myönteisesti sellaisiin aloitteisiin, että surkean pientä päivärahaa, joka nykyisin on nimenomaan peruspäivärahan osalta, korotettaisiin. Siinä näkyy selkeä epäkohta. Kun ansiosidonnaiset korvaukset, joita ei toki pidä kadehtia, ovat korkeita ja ihminen vaatii kuitenkin syödäkseen suunnilleen saman verran ruokaa, vaatii elääkseen saman verran varallisuutta, siis rahaa, niin tämä epäkohta on kohtuuton. Siltä osin aloite on oikea.

Mutta korostan sitä, että jos päivärahoja korotetaan, ei pidä lähteä siitä linjasta kuin

hallitus esittää esimerkiksi eduskunnassa olevassa laissa, että ihminen saa valita työn ja päivärahan välillä. Jos ihmiselle osoitetaan työtä, hänen on mentävä työhön ja sillä siisti ja päiväraha lakkaa. Jos työtä ei ole antaa, päivärahan pitää olla suurempi kuin 116 markkaa. Sillä ei kukaan ihminen tänä päivänä elä.

Ed. Stenius - Kaukonen: Herra puhemies! Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä on tehnyt lakialoitteen rinnakkaisaloitteeksi hallituksen esitykselle n:o 143, jota työasiainvaliokunnassa ja sosiaalivaliokunnassa on nyt päästy käsittelemään, kun tuporatkaisu on tehty, sehän on odottanut aikua.

On todettava silkuun, että lakialoitteeseemme sisältyvä esitys siitä, että yli 55-vuotiaille ei aseteta 500 päivän ansiopäiväenimmäismäärää, on nyt tuossa esitetty samalla tavalla. Siis tätä rajoitusta ei tule, vaan he voivat 60-vuotiaiksi saakka saada ansiopäivärahaa, niin kuin on vasta tämän vuoden alusta asianlaita ollut monen vuoden vaatimusten jälkeen. Tässä yhteydessä voi todeta sen, että kun yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajaakaan ei koroteta, ikääntyneiden pitkäaikaistyöttömien asema tältä osin paranee, mikä on erittäin kohtuullista, kun tiedämme tämän hetken työttömyystilanteen. Ainakin vanhemmat ihmiset itse useimmiten ovat sitä mieltä, että on parempi, että nuoret saavat pitää työn, ja moni heistä tietysti olisi jo valmis siirtymään eläkkeelle. Valitettavasti eläkkeiden myöntäminen on kiristynyt. Mutta työttömyyspäivärahan maksupäivien suhteen on tärkeää, ettei tule tätä rajoitusta, joka vuoden alusta saatiin pois.

Hallituksen esitykseen sisältyy myös päivärahojen leikkaus. Hallitushan alun perin esitti, että peruspäivärahan päälle maksettava osuus olisi 45 prosenttia palkasta. Tämä on nykyinen laki, ja hallitus esitti, että prosentti olisi pudotettu 40:een. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä on koko ajan ilmaissut, että kaiken kaikkiaan ansioturvan korvaustaso on varsin alhainen. Alimmissa palkoissa korvaustaso on tietysti parempi, mutta alenee, kun ylemmäksi mennään. Tällä hetkellä ansioturva korvaa 20 prosenttia palkasta 10 440 markkaa ylittävältä kuukausipalkan osalta. Tämä on tehokas leikkuri ja pitää päivärahat sellaisella tasolla, että kovin suuria päivärahoja ei paljonkaan ole maksettu. Me ilmaisimme alusta alkaen, että jos johonkin kosketaan, me voimme hyväksyä ainoastaan sen, että suurimpiin päivärahoihin kosketaan.

Hallitus on tupon yhteydessä luvannut myötävaikuttaa siihen, että kun alennusprosentti oli tarkoitus alentaa 45:stä 40:een, se pudotettaisiinkin 42:een. Sosiaali- ja terveysministeriössä on valmisteltu esitys, joka tuottaisi saman säästöavoitteen, mutta leikkaus olisi vähän toisen mallinen eli prosentti olisi 43 mutta se raja, mistä leikkaus alkaa — se nyt oli 10 440 markkaa kuukaudessa, siis yli menevältä osalta saa 20 prosenttia — pudotettaisiin 9 880 markkaan kuukaudessa. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmän mielestä tämä on parempi, oikeudenmukaisempi, solidaarisempi esitys kuin se, minkä hyväksymiseen hallitus on luvannut myötävaikuttaa tuponeuvottelujen yhteydessä. Sen vuoksi me olemme ilmaisseet valmiutemme mieluummin tukea tätä, vaikka emme ollenkaan pidä välttämättömänä, että pienipalkkaisten ihmisten päivärahoihin puututaan. Ollenkaan ei pitäisi tähän 45 prosenttiin koskea.

Asia on nyt kiistanalainen. Hallitusryhmien sisällä tunnetusti kokoomus kannattaa sitä, että kaikilta leikataan, pienituloisilta siinä missä suurituloisiltakin. Myös tietysti suurempipalkkaisten ammattijärjestöt Akava ja STTK vaativat, että 42 prosenttia on kaikilla.

Toivottavasti eduskunta ottaa sen vallan, joka sille kuuluu. Näitä lakeja ei säädetä tupopöydässä, vaan eduskunnan tehtävänä on säätää lait. Sen vuoksi eduskunnan on arvioitava, mikä on oikeudenmukaisempi tapa toteuttaa sosiaaliturvaa. Hyvää tästä laista ei tekemälläkään saa, kun hallituspuolueilla on eduskunnassa se enemmistö, joka on.

Kaikkein heikoimmassa asemassa ovat tietysti ne ihmiset, jotka ovat peruspäivärahan varassa. Se on 116 markkaa päivässä. Nettopäiväraha on nipin napin 2 000 markkaa kuukaudessa. Taso on niin alhainen, että käytännössä peruspäivärahaa saava on oikeutettu toimeentulotukeen. Meille on kerrottu, että noin 20—30 prosenttia toimeentulotuen saajista on työttömiä, joiden työttömyyspäiväraha ei ole riittävä. Kuinka monta vuotta on jauhettu, että ei ole mitään mieltä siinä, että ihmisiä juoksetetaan luukulta toiselle, vaan ensisijaisen etuusjärjestelmän pitäisi vähimmäistoimeentuloksi katsottava taso täyttää! Sen vuoksi me ehdotamme, että päiväraha korotetaan 140 markkaan. Ei sekään vielä mitään huipputasoa takaa. Nettokuukausitulo olisi noin 2 500 markkaa, siis 500 markan korotus nettotuloon. Hyvin pieni on tämäkin taso, niin olematon, että sillä on erittäin vaikea kenenkään tämän päivän hintatasolla tulla toimeen.

Toinen keskeinen muutosesitys, joka laki-aloitteeseemme sisältyy, on tarveharkinnan purkaminen. Ansioturvassahan ei ole tarveharkintaa, vaan kummallakin puolisoilla on itsenäinen oikeus ansioon suhteutettuun päivärahaan, jos hän on työttömyyskassan jäsen ja täyttää päivärahan saamisen muut edellytykset. Mutta jos jompikumpi puoliso ei ole työttömyyskassan jäsen ja on siis perusturvan piirissä, silloin toisen puolison tulot leikkaavat toisen päivärahan kokonaan jo jossain 8 000 markan kuukausipalkan tasolla. Tämä ongelma on kärjistynyt nykyisessä työttömyystilanteessa, jossa työttöminä on myös monia pienyrittäjiä ja henkilöitä, joilla ei ole ollut mitään mahdollisuuttakaan liittyä työttömyyskassaan, puhumattakaan nuorista, joilla ei ole sitä ensimmäistä työpaikkaa, jossa he olisivat voineet saada kuusi kuukautta täyteen, jotta olisivat voineet liittyä ammattiliittoon ja työttömyyskassaan. Näin ollen tarveharkinnan purku olisi välttämätöntä.

Me olemme esittäneet sitä niin kauan kuin työttömyysturvalaki on ollut voimassa. Nyt tuomme tämän esityksen entistä voimallisemmin esiin sen vuoksi, että pelkästään tarveharkinnan vuoksi on kokonaan vaille työttömyyspäivärahaa noin 20 000. Voi olla, että luku on jo suurempi. Noin 50 000 työttömän on kerrottu olevan ilman päivärahaa, mutta onhan myös monia muita syitä, karenssia ja muita, jotka johtavat tähän. Tämä asia tulisi korjata mitä pikimmin. Tilanne on täysin kohtuuton niiden perheiden kannalta, joissa molemmatkin puoliset ovat jo menettäneet ansioitaan ja toinen jää kokonaan työttömäksi ja kokonaan päivärahan ulkopuolelle.

Herra puhemies! Kuten totesin, tarkoituksemme on, että tämä on rinnakkaisaloite hallituksen esitykselle n:o 143. Toivomme, että ehdotuksellemme saamme tukea valiokunnassa.

Ed. Rauramo merkitään läsnä olevaksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 14.

9) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 8 (K 6)

Täysistunto lopetetaan kello 13.49.

10) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 7 (K 4)

Pöytäkirjan vakuudeksi:

11) Talousvaliokunnan mietintö n:o 17 (HE 139)

Erkki Ketola